

na zbivanja. Kao utjecaji odraslih u dječjim se romanima mogu pojaviti članovi obitelji, ali i neki drugi uzori koji utječu na likove poput učitelja, susjeda, rodbine ili društvenih „marginalaca“ do osoba iz svijeta popularne kulture.

U zaključnom se poglavlju ističe da uspostavljanje opisane tipologije i usustavljanje građe također omogućava uvid u sliku suvremenoga društva i položaj djeteta u njemu. Ova studija vrijedan je doprinos hrvatskoj znanosti o dječjoj književnosti jer s jedne strane interpretira i usustavljuje građu koja je još nedovoljno istražena, a s druge strane uspostavljene tipologije čine prikladan interpretacijski instrumentarij primjenjiv i na druga razdoblja i korpuse romanesknoga stvaralaštva za djecu i mlade.

MemorabiLika: novi časopis u hrvatskoj znanstvenoj publicistici

Marinko Lazzarich

Posljednjih desetljeća bilježimo sustavan rad naših znanstvenika u svim znanstvenim područjima i granama. Većina istraživača djeluje u sklopu svojih matičnih sveučilišta, stoga su naše regije povezane s našim najvećim sveučilišnim centrima, čiji su predstavnici ostavili važan trag u različitim područjima hrvatske kulturne baštine. Može se, dakle, govoriti o hrvatskom znanstvenom regionalizmu. Navest ćemo primjer humanističkih znanosti: osim zagrebačke metodičke škole valja spomenuti i slavonske, dalmatinske, istarske i primorske metodičke krugove koji okupljaju niz značajnih imena hrvatske znanstvene metodike. Možemo li pak govoriti o regionalizmu u hrvatskom izdavaštvu?

Nakon nagloga razvoja sredinom 20. stoljeća znanstvena je komunikacija putem časopisa početkom novoga tisućljeća doživjela nagli pad. Dijelom je to posljedica krize tiskanoga medija u posvemašnjoj digitalizaciji suvremenoga društva, a dijelom i odraz komercijalizacije u tom segmentu izdavaštva. Komercijalni izdavači preuzimaju izdavaštvo sve većega broja znanstvenih časopisa (Hebrang Grgić). Sličnu situaciju nalazimo i u izdavaštvu stručnih časopisa u Hrvatskoj što rezultira sporadičnim izlaženjem pojedinih časopisa ili potpunim gašenjem. Osim znanstvenih časopisa hrvatskih sveučilišta, manji se broj stručnih i znanstvenih časopisa bavi regionalnim pitanjima. Valja izdvojiti pojedine časopise koji bilježe višegodišnji kontinuitet objavljivanja, mahom u izdanju ogranaka Matice hrvatske, poput časopisa za kulturu *Zavičaj* iz Slatine, Virovitičko-podravske županije, zatim *Kulturne baštine* iz Splita, *Zadarske smotre*, ali i relevantnih stručnih časopisa poput *Sušačke revije* iz Rijeke.

Budući da se komercijalizacija izdavaštva negativno odražava na publiciranje časopisa, svaka pojava novijih izdanja raduje čitateljski puk i daje nadu kako zloslutna predviđanja nemaju realnu podlogu. *MemorabiLika* je najnoviji znanstveni časopis čiji je nakladnik Državni arhiv u Gospiću uz potporu Sveučilišta u Zadru. Glavni je urednik Ivica Mataija, dok su u uredništvu zastupljeni eminentni domaći i strani znanstvenici. Časopis simbolično naslovljen s(p)retnom igrom riječi („memoria“ i „Lika“) objavljuje radove iz područja povijesti, kulture, jezika, književnosti i geografije Like. Prvi je broj tiskan krajem 2018. godine. Časopis je namijenjen znanstvenicima, istraživačima, stručnjacima koji su profesionalno zainteresirani tematikom zavičajnosti, povijesti, književnosti, dječje književnosti i kulture, etnografije, ali i čitateljima zainteresiranima za regionalnu problematiku.

Područje Like zauzima posebno mjesto na geografskoj i kulturnoj karti Hrvatske kao raskrižje putova i prostor prožimanja različitih kultura. Posljednjih je desetljeća, nažalost, Lika pogođena demografskom krizom što se neminovno odražava na sve segmente javnoga života ličkih gradova i općina. Upravo su depopulacija stanovništva i izostanak znanstvene valorizacije ličkoga prostora bili glavni impuls za pokretanje časopisa jer su članovi uredništva *MemorabiLike* htjeli potaknuti istraživački interes za Liku kao temelj njezina budućega razvoja. Po riječima glavnoga urednika Ivica Mataije: „Časopis je zamišljen kao serijska periodična publikacija koja će se u pravilu objavljivati jednom godišnje u tiskanom i elektroničkom obliku, a njegova je osnovna tematika vezana za povijest, kulturu (jezik, književnost, običaje, krajolik, arhivsko građivo) i geografiju Like. U časopisu želimo objaviti znanstvene radove, arhivsko građivo, arhivska obavijesna pomagala, prikaze znanstvene literature, znanstvenih skupova i druge prinose važne za zavičajnu povijest, geografiju i kulturu.“

Časopis ima stalne rubrike pod naslovom: *Radovi, Prilozi, Osvrti i prikazi te Kronike*. Uredništvo *MemorabiLike* nastoji pronaći optimalan tematski spoj kako bi u časopisu bili objedinjeni najvažniji segmenti ličkoga kulturno-povijesnoga identiteta. Autori tekstova su eminentni domaći i strani znanstvenici, poput povjesničarke umjetnosti Antonije Došen, monsinjora Mile Bogovića, doktora povijesnih znanosti iz Bihaća Fikreta Midžića, kroatistica Vesne Grahovac Pražić i Tamare Turza-Bogdan, arheologinje Ane Azinović Bebek i drugih. U prvom broju časopisa objavljeno je pet znanstvenih i dva stručna rada, dva priloga, četiri prikaza i jedna kronika. Teme i sadržaji odabranih radova zorno svjedoče o interdisciplinarnom karakteru časopisa.

Uvodni je tekst posvećen poznatomu i u narodu omljubljenomu svećeniku Marku Mesiću. Monsinjur Mile Bogović, umirovljeni gospićko-senjski biskup, propituje dosadašnja istraživanja o smrti popa Marka Mesića, iznoseći nove spoznaje o mjestu njegova ukopa. Fikret Midžić autor je teksta „Bosančica (zapadna ćirilica) kroz odabrana krajiška pisma“ u kojem progovara o pisanoj korespondenciji između krajiških kapetana i osmanlijskih velikodostojnika s hrvatskim časnicima od 15. do sredine 19. stoljeća. Pisma su pisana specifičnom vrstom bosanske ćirilice, dijelom ikavicom, a najčešće ijekavicom te svjedoče o nacionalnoj i religijskoj toleranciji. Antonia Došen u tekstu „Vojna arhitektura Gospića na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće“ nastoji rekonstruirati tijek izgradnje glavne zgrade vojarne u Gospiću na temelju istražene dokumentacije u zagrebačkom Državnom arhivu. Riječ je o prvom studijskom prikazu vojne arhitekture Gospića na razmeđu stoljeća. Ana Azinović Bebek i Andrej Janeš predstavljaju preliminarne rezultate arheoloških iskopavanja na području Brinja koja se provode od 2014. godine. Njihov je predmet interesa stari grad pod imenom Sokolac, srednjovjekovna utvrda iz 13. stoljeća. Pia Šmalcelj Novaković autorica je teksta *Kosinj – arheološka istraživanja s kraja 20. stoljeća*. U radu prikazuje rezultate iskopavanja potencijalnih srednjovjekovnih lokaliteta na području Kosinja gdje je osnovana prva hrvatska tiskara. Vlatka Lemić u preglednom članku „Izvori za povijest Like u zbirci Vjesnikove novinske dokumentacije“ prikazuje sadržaj i mogućnosti istraživanja zagrebačkoga informacijskoga izvora (hemeroteke) kao jedinstvene dokumentacijske cjeline i svjedočanstva društva i vremena koji dokumentira. U ostalim dvama člancima Luka Pezelj progovara o ličkoj ženskoj tradicijskoj nošnji s područja Pazarišta, a Ivan Kovač analizira rad muzejskih ustanova u Lici.

U rubrici *Prilozi* Nikola Bićanić piše o književnom radu Ante Starčevića i o njegovoj literarnoj ostavštini, dok Tomislav Brajković progovara o gospodarsko-političkom ozračju u Otočcu prije Domovinskoga rata. *Osvrti i prikazi* posvećeni su relevantnim tiskovinama objavljenim 2017. godine: *Leksikonu Ličana* (ur. I. Mataija, Državni arhiv u Gospiću), knjizi *Ante Starčević: Zbornik radova sa znanstvenoga kolokvija u povodu 120. godišnjice smrti* (ur. A. Pavešković, Mala knjižica Društva hrvatskih književnika, Zagreb), zborniku radova *Nove smjernice u odgoju i obrazovanju / Znanstveni prinosi Dragutina Rosandića* (ur. J. Brala-Mudrovčić, Sveučilište u Zadru, Odjel za nastavničke studije u Gospiću, Gospić) te *Kroatološkim ogleđima*, Tihomila Maštrovića (Leykam international, Zagreb). Upravo u lingvističkom segmentu nudi se bogat raspon istraživačkih tema za naredne brojeve časopisa. U Lici su zastupljeni brojni dijalekti što predstavlja pravo jezično bogatstvo koje valja njegovati i sačuvati od zaborava. Njegovanje baštine ličkih dijalekata i upoznavanje jezičnih zakonitosti te regije recepcijom recentnih istraživačkih dosega neophodno je potrebno za vitalnost određene sredine. Časopis će i u tom segmentu ispunjavati odgojno-obrazovnu ulogu.

Likovna dimenzija časopisa posebno je zanimljiva: osim preglednih slika i skica, fotografije su tiskane u jasno koloriranoj rezoluciji što *MemorabiLici* daje dojmljiv grafički izgled.

Prvi je broj ovoga znanstvenoga časopisa predstavljen 28. ožujka 2019. na Odjelu za nastavničke studije u Gospiću. Časopis su predstavili prof. dr. Josip Faričić, prorektor za strategiju razvoja i izdavaštvo, glavni urednik Ivica Mataija, monsijor Mile Bogović te znanstvenici Ivan Brlić, Tatjana Kolak, Fikret Midžić i Vesna Grahovac Pražić. Izlagači su naglasili kako će u časopisu biti objavljeni znanstveni i stručni radovi istaknutih predstavnika pojedinih regionalnih područja. Tekstovi u *MemorabiLici* bit će, stoga, dobra podloga za buduće istraživačke radove pomoću kojih će se razvijati struka i znanje o navedenoj problematici.

Budući da u hrvatskoj periodici nedostaju publikacije koje problematiziraju različite aspekte regionalnih pitanja, časopis *MemorabiLika* ispunjava važno bibliografsko mjesto predstavljajući se kao bogata znanstvena publikacija zanimljiva ponajprije znanstvenoj zajednici kao i svim zainteresiranim čitateljima koji prate i proučavaju kulturu baštine i zavičajnosti.